

KORYKOS'UN (DAĞLIK KİLİKİA) HELLENİSTİK DÖNEMİ ÜZERİNE GÖZLEMLER

OBSERVATIONS ON THE HELLENISTIC PERIOD OF KORYKOS (ROUGH CILICIA)

Ercan AŞKIN

Keywords: Rough Cilicia, Olba Region, Korykos, Hellenistic period.

Anahtar Sözcükler: Dağlık Kilikia, Olba Bölgesi, Korykos, Hellenistik dönem.

ABSTRACT

The architectural remains of the Hellenistic period in Korykos which are scattered around at the centre of the settlement, at the slopes and at the 'hinterland' are clues of a big quantity of population and of important constructive developments. The following settlements of later periods and the modern destructions though have lead to the fact that traces of architecture, especially at the centre of Korykos vanished except for a fortification, towers and tombs constructed in polygonal masonry technique. The quality of the masonry technique shows that there must have been other remarkable architectural monuments in Korykos. During the 2nd century B.C it was the general characteristics of the Olbian Region, in which also Korykos took part, to construct in polygonal masonry; the observation that Korykos followed the same tradition reflects that the settlement was part of the architectural dynamics of the region during the same century. The towers with polygonal masonry, threshing-floors, cisterns and tombs which are parts of an agricultural construction reflect the agricultural organisation which must have surrounded the settlement during the Hellenistic period.

ÖZET

Korykos'un Hellenistik dönemde önemli oranda iskân gördüğüne, kentte mimari açıdan önemli gelişmeler kaydedildiğine dair kanıtları, kent merkezinde, kenti çevreleyen yamaçlarda ve kentin etkileşim alanında rastlanan mimari kalıntılarda görmekteyiz. Ancak sonraki dönemlerde gerçekleşen yapılaşmalar ve tahribatlar, özellikle kent merkezinde Hellenistik döneme ait mimari kalıntıların oldukça sınırlı oranda günümüze ulaşmasına neden olmuştur. Kent merkezinin Hellenistik dönemde sahip olduğu yapılar hakkında her ne kadar yeterli veri bulunmasa da, günümüzde görülebilen polygonal duvar örgüsüne sahip sur, kuleler ve mezarların işçiliklerindeki nitelik, Hellenistik Korykos'ta nitelikli başka yapıların da bulunduğunu düşündürmektedir. MÖ 2. yüzyılda Olba Bölgesi genelinde, belirleyici özelliği polygonal duvar işçiliği olan yoğun bir imar sürecinin yaşanması ve Korykos'ta da bu mimari biçimin çok sayıda örneğinin belirlenmesi, aynı yüzyıl içerisinde kentte mimari bir hareketliliğin söz konusu olduğunu göstermektedir. Korykos'un yakın çevresinde karşılaşılan polygonal duvar işçiliğine sahip kule, pres, harman yeri, sarnıç ve mezarlardan oluşan tarımla ilgili yapılanmalar ise, Hellenistik dönemde kentle bağlantılı, kentin etrafını kuşatan bir tarımsal organizasyonun varlığını ortaya koymaktadır.

GİRİŞ

Korykos, Mersin il merkezinin kuş uçuşu 55 km kadar güneybatısında, Silifke ilçe merkezinin yaklaşık 22 km kuzeydoğusunda, günümüz Kızkalesi kasabası sınırları içerisinde yer almaktadır. Mevcut konumuyla Antik dönemde Kilikia Trakheia'nın (Dağlık Kilikia) (Strabon, XIV, V, 1) doğu kesimini oluşturan, Kalykadnos (Göksu) ve Lamos (Limonlu) akarsularının arasında kalan Olba Bölgesi'nde yer alan bir kıyı kenti niteliği taşımaktadır.¹ (Res. 1). Korykos'un Hellenistik dönemini ele alan bu çalışmada, kent merkezi, yakın çevresi ve etkileşim alanında şimdiye kadar saptanan arkeolojik kalıntılar ile mevcut yayınlar bir bütün olarak değerlendirilecektir. Kent merkezindeki verilerin sınırlılığı, değerlendirme yaparken Korykos'un yakın çevresinde ve etkileşim alanında karşılaşılan arkeolojik kalıntılardan hareket etmeyi zorunlu kılmaktadır. Zira yakın çevresinin ve etkileşim alanlarının sahip olduğu potansiyelin, belli oranlarda kent merkezinin niteliğine de ışık tutacağı düşünülmektedir. Ayrıca, konuya açıklık kazandırılmasına yardımcı olacağı düşüncesiyle Korykos'a dair değerlendirmelerde bulunulurken Olba Bölgesi'ndeki diğer kent ve yerleşimlerin Hellenistik dönem üzerine sunduğu bilgiler de destekleyici unsurlar olarak kullanılacaktır. Nitekim Olba Bölgesi'nin sınırları içerisinde yer almasından dolayı, Hellenistik dönemde bölge genelinde gerçekleşen gelişmelerden Korykos'un doğrudan etkilendiği açıktır.

Yazılı kaynaklar ve arkeolojik veriler Korykos'un kent olarak varlığının şimdilik en erken Hellenistik döneme uzandığını ortaya koymaktadır. Kentin adı ilk olarak, III. Antiokhos'un (MÖ 223-187) Ptolemaiosları Anadolu'nun tamamından çıkarmak amacıyla MÖ 197 yılında başlattığı askeri harekâtın ilk aşamasında, Kilikia'da ele geçirdiği kentler arasında anılmaktadır (Livius XXXIII 20.4; Jones 1937: 199). Daha sonra MÖ 79'da Publius Servilius'un Kilikia ve Pamphylia'ya gönderildiği, Kilikia'ya boyun eğdirdiği ve ele geçirdiği kentler arasında Korykos'un da bulunduğu yönünde bir bilgi Eutropius tarafından dile getirilmektedir² (Eutropius, 6, I, 139). Bunların dışında kentin MÖ 1. yüzyılda basılmış sikkelerinin varlığı da bilinmektedir (Hill 1900: 66 (1-8), pl. XI, 13-14; SNG Lycaonia-Cilicia 1956: 114-120; SNG v. Aulock 1966: 5676-5679; SNG Levante-Cilicia 1986: 790-804; SNG Levante-Cilicia Suppl. 1993: 216). Bu yüzyıla ait sikkelerin bazılarında Korykos'un oto-

nom bir yapıya sahip olduğu anlaşılmaktadır (SNG Levante-Cilicia 1986: 802, 804).

Yukarıda sözü edilen kaynakların yanı sıra, antik kentin merkezinde, yakın çevresinde ve etkileşim alanında Hellenistik döneme ait olan mimari kalıntılarla karşılaşılmaktadır. Ancak sonraki dönemlerde gerçekleşen yapılaşmalar ve tahribatlar, özellikle kent merkezinde Hellenistik dönemden oldukça sınırlı oranda mimari kalıntının günümüze ulaşması sonucunu beraberinde getirmiştir. Nitekim arkeolojik yüzey araştırmalarında saptanan bulgular gerek Roma dönemi, gerek Geç Antik dönem, gerekse Ortaçağ'da kentin yoğun bir şekilde iskân gördüğünü göstermektedir (Durugönül vd. 2006: 21 vd.; Durugönül ve Durukan 2007: 17 vd.; Durugönül vd. 2008: 115 vd.; Durugönül vd. 2009: 85 vd.; Durugönül 2010: 289 vd.). Bununla beraber günümüz yapılaşmalarının da yer yer antik kentle iç içe geçtiği gözlenmektedir. Günümüze kadar uzanan süreç içerisindeki yapılaşmalar ve tahribatlar, Hellenistik dönem kentini adeta ortadan kaldırmış, kent merkezinde sadece savunma duvarlarının bir kısmının takip edilebilmesine neden olmuştur. Kimi kesimlerde ise tahribat bununla da sınırlı kalmamış, kentin kurulu bulunduğu alanın topoğrafyasının dahi değişikliklere uğramasına neden olmuştur. Ortaçağ'a ait Kara Kalesi'nin savunmasına katkıda bulunması için açılmış hendek ile günümüz karayolunun inşası dolayısıyla gerçekleştirilen dolgu ve diğer düzenleme çalışmaları topoğrafyanın belli oranlarda değişmesi sonucunu doğuran unsurlar arasında sayılabilir. Ayrıntılı verilere ulaşmayı engelleyen bir diğer konu ise Antik döneme ait kalıntıların yer aldığı yaklaşık 250.000 m²'lik alanın pek çok yerinde yapıların yoğun bitki örtüsüyle kaplanmış durumda olmasıdır.

KENT MERKEZİ

Korykos'un kent merkezinde Hellenistik dönemden günümüze ulaşabilen tek mimari unsurun, antik limanın 300 m kadar kuzeydoğusunda rastlanan *polygonal* işçiliğe sahip duvar kalıntısı olduğu görülmektedir (Res. 2). Denize yaklaşık 25 m mesafeden başlayarak güneydoğu-kuzeybatı yönünde 70 m boyunca ilerleyen duvar 2 m civarında kalınlığa sahiptir. Yüksekliği hiçbir noktada tam olarak

korunmamakla beraber, güneybatı cepheden bakıldığında bazı noktalarda yaklaşık 3 m'ye kadar ayakta (Res. 3). Kuzeydoğu cephede ise zaman içerisinde gerçekleşen toprak ve taş dolgu nedeniyle ancak 1-1,5 m kadar bir yükseklik görülebilmektedir (Res. 4). *Polygonal* bloklarla sandık duvar tekniğinde inşa edilmiş olan duvarın bazı kesimlerinde zaman içerisindeki aşınmalardan dolayı bloklar arasında boşlukların olduğu gözlenirse de, derzleri birbirine gayet iyi oturan özenli işçilik sergilediği açık bir şekilde anlaşılmaktadır (Res. 5). Bloklar genel olarak bosajlı olarak işlenmiş olmakla birlikte, duvarın deniz tarafındaki kesiminin güneybatıya bakan cephesinin bir bölümünde blok yüzeylerinin düzleştirilmiş olduğu gözlenmektedir (Res. 6). Daha önceki yayınlarda varlığına değinilmemiş olan söz konusu duvarın yapısal özellikleri, Korykos'un Hellenistik dönemdeki savunma sisteminin bir parçası olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim Hild ve Hellenkemper, Korykos'un ilk dönem otonom sikkelerinde sur biçiminde tacı olan Tykhe betimiyle karşılaştırılması nedeniyle MÖ 1. - MS 1. yüzyılda bir kent surunun bulunması gerektiğini belirtmekte, ancak böyle bir ilk kent surunun izine rastlanmadığını dile getirmektedirler (Hild ve Hellenkemper 1990: 317).

Hellenistik dönemden günümüze sadece yukarıda anılan *polygonal* işçiliğe sahip duvarın ulaşması, bu dönemde Korykos'un kurulu bulunduğu alanın tam olarak saptanmasını zorlaştırmaktadır. Bununla beraber elde edilen verilerle birtakım önerilerde bulunmak mümkündür. Mevcut yayınlarda yerleşimin çekirdeğinin günümüzde dolmuş olan doğal limanı çevreleyen kaya çıkıntısı üzerinde yer alması gerektiği dile getirilmektedir (Herzfeld ve Guyer 1930: 90 vd.; Hild ve Hellenkemper 1990: 317). Gerçekten de topoğrafik yapı incelendiğinde antik limandan Kara Kalesi'nin kuzeyine doğru uzanan alanın seviyesinin düşük olduğunun gözlenmesi, Antik dönemde denizin bu kesimlere kadar uzandığını düşündürmektedir (Res. 2). Bununla beraber *polygonal* duvar devam ettiği yön konusunda, tahribat nedeniyle ne kuzeybatı, ne de güneydoğu ucunda bilgi sunmaktadır. Ancak genel olarak bosajlı bir görünüm sergilemesine rağmen, deniz tarafındaki güneybatıya bakan cephesinin bir kısmında blokların yüzeylerinin düzleştirilmiş olması, koruma altına alınan kesimin duvarın güneybatısında kalan alan olabileceği düşüncesine yönelmektedir. Nitekim Çatıören antik yerleşiminde bu düşünceye destek olabilecek nitelikte

veriler bulunmaktadır (Res. 1). *Polygonal* duvar işçiliğine sahip Hermes Tapınağı, savunma sisteminin bir parçası olarak planlanmış olması nedeniyle, dış bakan cepheleri sur olarak algılanmasını sağlamak amacıyla bosajlı, yerleşimin içerisinde kalan *pronaos* ve *naos* duvarları ise düz yüzeyli bloklarla inşa edilmiştir (Durukan 2004: 44, res. 5-6.).

Bu durumda elde edilen verilerle Hellenistik kentin çekirdeği için, antik liman ile *polygonal* duvar arasında güneybatı-kuzeydoğu doğrultusunda 300 m boyunca uzanan ve yer yer genişliği 100 m'ye varan kayalık yükseltinin ağırlık kazandığı görülmektedir (Res. 2). Strabon, MÖ 7 veya MS 18-19 yılları arasında kaleme aldığı "Geographika" adlı eserinde kentin kurulu olduğu alan hakkında bilgi vermekte ve Korykos'u bir burun olarak nitelendirmektedir (Strabon, XIV, 5, 5). Söz konusu eserin tarihi her ne kadar Roma İmparatorluk dönemi içerisinde yer alsada, Strabon'un Korykos üzerine bu konuda aktardıklarının daha ziyade Hellenistik kente dair olması muhtemeldir. Çünkü söz konusu dönem, Erken İmparatorluk dönemidir ve özellikle eyaletlerde Roma İmparatorluğu'nun henüz tam anlamıyla kapsamlı imar etkinliklerinden söz etmek mümkün değildir. Yukarıda sözü edilen kara parçasının yapısal özellikler açısından Strabon'un tanımına uyan bir nitelik taşıması da Hellenistik kentin bu alanda yer aldığı yönünde bir diğer ipucu olarak yorumlanabilir.

KENTİN YAKIN ÇEVRESİ

Korykos'un kent merkezindeki verilerin sınırlılığına karşın, kenti çevreleyen yamaçlarda Hellenistik döneme ait çok sayıda mimari kalıntıya rastlanmaktadır. *Polygonal* duvar tekniğiyle inşa edilmiş bağımsız duran kuleler ve mezarlar, bu döneme ait olduğu bilinen unsurlardır. Kentin yakın çevresinde şimdiye kadar 6 adet kule ile 34 adet mezarın varlığı belirlenmiştir (Res. 7).

Kulelerin büyük oranda tahribata uğramış olmaları, yapısal özellikleri hakkında çok fazla detaylı bilgiye ulaşmayı engellemektedir. Bununla beraber belirlenenlerin tamamı bağımsız duran ve dörtgen plan sergileyen yapılardır. Arazinin genel olarak kayalık yapıya sahip olması nedeniyle kulelerin ana kaya üzerine oturtuldukları gözlenmektedir. Duvar işçiliklerindeki nitelik açısından ise, özenli ve özensiz *polygonal* işçiliğe sahip örnekler olmak üzere iki farklı tarzda karşımıza çıkmaktadırlar. Özenli duvar-

larda, blokların derzlerinin birbirine gayet iyi oturduğu, özensizlerde ise böyle bir durumun sözü konusu olmadığı bloklar arasında boşlukların bulunduğu görülmektedir.

Özenli duvar işçiliğine sahip kulelerden biri kent merkezinin yaklaşık 1350 m kuzeybatısında yer almaktadır. 3,55 x 3,25 m boyutlarındaki yapı, büyük oranda tahribata uğramış olmakla birlikte, güney duvarının yaklaşık 2 m'ye kadar ayakta olduğu gözlenmektedir. Kulenin hemen batısında anakayaya oyulmuş bir baskı kollu pres bulunmaktadır (Res. 7 K1, 8). 4,06 x 3,56 m boyutlarında, nitelikli *polygonal* duvar işçiliğine sahip bir başka kuleye ise antik kentin yaklaşık 1000 m kuzeydoğusunda rastlanmaktadır (Res. 7 K2, 9). Kulenin 15 m kadar güneyinde yine anakayaya açılmış bir baskı kollu presin varlığı sözü konusudur (Res. 9a). Yer yer 2 m yüksekliğe kadar korunmuş olan 4,45 x 3,90 m boyutlarındaki benzer işçiliğe sahip bir diğer kule de Korykos'un 1450 m kadar kuzeydoğusundadır (Res. 7 K3, 10). Kulenin doğu duvarının önünde bir sarnıçla, biraz daha doğuda ise baskı kollu presle karşılaşmaktadır (Res. 10a).

Özensiz duvar işçiliğine sahip kulelerden ilki, kentin 1100 m kadar kuzeyinde yer almaktadır (Res. 7 K4, 11). 5,05 x 4,10 m boyutlarındaki kulenin batı duvarına bitişik olarak anakayaya açılmış bir baskı kollu pres dikkati çekmektedir. Yukarıdaki örneklerden farklı olarak pres kuleyle bütünleşmiş durumdadır; baskı kolunun yerleştirileceği yuva için kulenin duvarı kullanılmıştır (Res. 11a). Bu kulenin 150 m kadar güneyinde ise benzer işçilik sergileyen 6,10 x 3,80 m boyutlarında bir diğer kuleyle karşılaşmaktadır (Res. 7 K5, 12). Bu örnekte de baskı kollu pres kuleyle bütünleştirilmiş, doğu duvarının önündeki anakayaya açılmış, baskı kolunun yuvası için de yine kule duvarı kullanılmıştır (Res. 12a). Kulenin hemen kuzeyinde ise anakayaya açılmış bir sarnıç görülmektedir (Res. 12b). Yoğun şekilde tahribata uğramış olan bir diğer kuleye kentin 1100 m kadar kuzeydoğusunda rastlanmaktadır (Res. 7 K6, 13). Sadece temel seviyesinde blokları görülebilen 4,5 x 3,5 m ölçülerindeki yapının hemen güneyinde bir baskı kollu pres (Res. 13a) ve anakaya sarnıcı (Res. 13b), kuzeydoğusunda ise tahrip olmuş durumda bir harman yeri (Res. 7 H1) bulunmaktadır. Kule olabilecek nitelikte bir başka yapıyla ise Korykos'un yaklaşık 1750 m kuzeyinde karşılaşmaktadır. Fakat yakın-

tı taşların altında kalmış olması kesin bir sonuca ulaşmayı engellemektedir (Res. 7 K7).

Kentin yakın çevresindeki arazilerde dağınık olarak bulunan *polygonal* duvar işçiliğine sahip mezarlar ise tek mekândan oluşan dörtgen planlı yapılardır. Girişlerin, kenarlardan birinde yer alan ve tıpa şeklinde kapaklarla kapatılan küçük bir kapıdan sağlandığı anlaşılmaktadır. Mezarların yerleştirilmesinde herhangi bir yön kaygısının olmadığı girişlerin farklı yönlere bakmasından ortaya çıkmaktadır. Üst yapıları ise uygun büyüklükteki blokların mekânın üzerine sırayla yerleştirilmesi suretiyle oluşturulmuştur. İç mekân düzenlenişlerine bakıldığında ise bir örnek dışında kline gibi unsurlara rastlanmadığı, basit bir dörtgen odadan meydana geldikleri gözlenmektedir. Arazinin kayalık yapısı kulelerde olduğu gibi, mezarların inşasında da anakayadan faydalanılması sonucunu beraberinde getirmiştir. Bununla birlikte mezar yapılarında da iki farklı tür duvar işçiliğini görmek mümkündür.

Özenli duvar işçiliğine sahip ve oldukça iyi bir şekilde korunmuş olarak günümüze ulaşmış olan mezarlardan biri, kent merkezinin 500 m kadar kuzeyinde Nekropolis Vadisi içerisinde yer almaktadır. İnşasında büyük oranda anakayadan yararlandığı gözlenen ve içerisinde klineye rastlanan yapı, kapı lentosunun üzerinde Hellenistik dönem sonrasında eklenmiş bir yazıt ile doğuya bakan duvarında küçük bir sunak kabartması taşımaktadır (Res. 7 M21, 14) (Machatschek 1967: 67). İyi korunmuş bir diğer mezara ise, kentin 1000 m kadar kuzeyinde bulunan kulenin güneyinde rastlanmaktadır (Res. 7 M24, 15). Bir başka mezar da, kentin 1500 m kadar kuzeybatısındaki yüksek tepenin hemen doğusundadır (Res. 7 M17, 16).

Yukarıdaki örneklere oranla daha düşük nitelikte işçilik sergileyen mezarlardan biri Korykos'un 1450 m kadar kuzeydoğusundaki kulenin (Res. 7 K3) 50-60 m güneybatısında yer almaktadır (Res. 7 M32, 17). Benzer bir mezarla ise, kentin yaklaşık 1250 m kuzeyindeki özensiz duvar işçiliği sergileyen kulenin (Res. 7 K4) kuzeyine doğru olan alanda karşılaşmaktadır (Res. 7 M18, 18).

Mevcut veriler, yukarıda anılan kule ve mezarların kentin yakın çevresinde yürütülen tarımsal etkinliklerle bağlantılı olduklarını ortaya koymaktadır. Nitekim arkeolojik bulgular ile yayınlarda ortaya

konan kanıtlar, Hellenistik dönemde Korykos'un yakın çevresindeki doğal alanlar ve çeşitli düzenlemelerle tarıma elverişli hale getirilmiş alanlarda üretim gerçekleştirildiğini göstermektedir (Aşkın 2010a: 33 vd.). Bu topraklardan elde edilen ürünlerin işlenmesi için ise, kenti çevreleyen arazilerin uygun noktalarına kule, baskı kollu pres, harman yeri ve sarnıç gibi unsurlardan meydana gelen yapılanmaların inşa edildiği anlaşılmaktadır. Baskı kollu preslerin kulelerle çağdaş olduğunu, kulelerin hemen yakınında yer almaları, bazı örneklerde ise preslerin kuleyle bütünleştirilmiş olmaları göstermektedir. *Polygonal* duvar işçiliğine sahip mezarlar ise, bu yapılanmaların bir diğer ögesi olarak kulelerin yakınlarına veya arazinin uygun noktalarına konumlandırılmışlardır. Bununla beraber tahribat nedeniyle söz konusu yapılanmaları meydana getiren unsurları her zaman bir arada görmek mümkün olamamaktadır.

Kulelerin, çevrelerindeki tarım arazileriyle bağlantılı oldukları, onlara hâkim konumlarda yer almalarından da açığa çıkmaktadır. Bu durum inşa amaçlarından birinin de etraflarındaki tarım alanlarının kontrol altında tutulması olduğunu göstermektedir. Bununla beraber elde edilen ürünlerin depolanması için kullanıldıkları da söylenebilir. Olba Bölgesi'nde çok sayıda örneği mevcut olan *polygonal* duvar tekniğiyle inşa edilmiş bağımsız duran kulelerin, yakınlarında preslere rastlanması nedeniyle, savunma, gözetleme, haberleşme işlevlerinin yanı sıra tarımsal etkinliklerle ilişkilendirilmesi de Korykos'taki kulelerin inşa amacının anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır³ (Durugönül 1995b: 201-202; Durugönül 1998a: 79 vd.) Tarımsal işlevlerine ek olarak, kulelerin kentin yakın çevresini kapsayan muhtemel bir gözetleme ve haberleşme ağının birer parçası oldukları da söylenebilir. Kulelerin yapısal özellikleri hakkında detaylı bilgilere tahribat nedeniyle ulaşılamasa da, Olba Bölgesi'nde rastlanan diğer örneklerden hareketle birkaç kattan meydana geldikleri önerilebilir (Durugönül 1998a: 11 vd.).

Hellenistik dönemde kulelerin yanında başka ek yapılanmaların olup olmadığı konusunda kesin sonuçlara ulaşmak mümkün olamamaktadır. K2 ve K3 gibi bazı kulelerin yakınlarında başka yapılara ait kalıntılarla karşılaşmakta, ancak söz konusu kalıntıların Hellenistik dönem sonrasına ait oldukları anlaşılmaktadır⁴. Bununla beraber Antik dönemde farklı coğrafyalarda kuleye sahip çiftliklerin varlığı bilinmektedir.

Yunanistan'da Klasik döneme (Lohmann 1992: 29 vd.), Lykia'da ise Hellenistik döneme (Konecny 1997) tarihlenen örnekler bulunmaktadır. Bu durumda Korykos'taki yapılanmaların asli unsuru olan kulelerin bir kısmının bu tür çiftliklerin birer parçası olabilecekleri ihtimali üzerinde de durulabilir.

Kuleli yapılanmaların yanı sıra, Korykos'ta çeşitli mekânlardan oluşan çiftlik yapılarının varlığını gösterir nitelikte unsurlarla da karşılaşmaktadır. Nitekim kalıntıları arasındaki bir kapı lentosu üzerinde Hermes'in sembollerinden *kerykeion* ve para kesesi, başka bir blok üzerinde ise *phallos* betimi bulunan, kent merkezinin 1750 m kuzeydoğusundaki tarımsal üretime yönelik bir yapılanma bu yönde ipuçları sunmaktadır (Aşkın 2010a: 39, 51 fig. 11.). Lentonun, boyutları itibarıyla bir kuleden ziyade bir yapının ana giriş kapısına ait olabilecek nitelik sergilemesi, hemen yanı başında bir harman yeri de bulunan yapılanmanın birkaç mekândan oluşan bir çiftlik yapısı olduğunu düşündürmektedir. Söz konusu sembollerin Olba Bölgesi'nde Hellenistik dönemde görülmeye başlandığının bilinmesi nedeniyle yapılanmanın bu döneme ait olması muhtemeldir⁵. Bununla birlikte Olba Bölgesi'nde gerçekleştirilen arkeolojik araştırmalar esnasında ana giriş kapılarının üzerinde bu tür semboller taşıyan ve birkaç mekândan oluşan çiftlik yapılarının varlığı gözlemlenmiştir.

Mezarların kulelerin yakınlarına, dolayısıyla tarım alanlarının çevrelerine inşa edilmiş olması ise, top-rağa ve üretime verilen önemin bir göstergesi niteliğindedir. Nitekim arazi sahibi kendi topraklarına gömülmeyi yeğlemiş olmalıdır. *Polygonal* duvar işçiliğiyle inşa edilmiş Hellenistik dönem mezarlarına kentin yakın çevresindeki vadi ve yamaçlarda rastlanmakla beraber, nekropolis oluşturacak şekilde topluca buldukları bir alanın olmaması dikkat çekici bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır⁶. Söz konusu mezarların, tek başlarına veya birkaç mezardan oluşan gruplar halinde kenti çevreleyen arazilere dağılmış oldukları gözlenmektedir (Res. 7). En fazla mezarın bulunduğu grup ancak altı adet mezardan meydana gelmektedir. Bu durumda kent merkezinde oturan insanların, mezarları için kendi topraklarını tercih ettiği, bundan dolayı da bilinen anlamdaki bir nekropolisin gelişmemiş olduğu düşünülebilir. Nihayetinde arazi sahibi kentlilerin, taş mimariyle inşa edilmiş ve konum itibarıyla de onların ikincil yaşama mekânları olan, kentin yakın çevresindeki

çiftlikleriyle bağlantılı mezarlarla karşılaştığı görülmektedir. Hellenistik döneme ait bir nekropolisin bulunamayışı, Korykos'ta bu dönemde *inhumasyon* gömüt tarzının yanı sıra, *kremasyonun* da kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir. Nitekim Olba Bölgesi'nde şimdiye kadar Hellenistik döneme ait bir nekropolisin saptanamamış olmasının bu bağlamda anlam taşıdığı söylenebilir.

TARİHLEME

Korykos'taki *polygonal* duvar işçiliğine sahip mimarinin, yani savunma sistemine ait olabilecek nitelikteki duvar ile kule ve mezarların tarihlenmesi konusunda ise Olba Bölgesi'nde Hellenistik dönemde gerçekleşen imar etkinlikleri çerçevesinde değerlendirmelerde bulunmak doğru olacaktır. MÖ 3. yüzyılın başlarında bölgenin Seleukosların kontrolü altına girdiği, bununla bağlantılı olarak da birtakım mimari etkinliklerin gerçekleştirildiği bilinmektedir (Durugönül 1995a: 75; Durugönül 1998a: 125; Durugönül 2002: 107 vd.; Durukan 1998: 87 vd.). Örneğin, I. Seleukos Nikator tarafından MÖ 296-281 tarihleri arasında Seleukeia kenti kurulmuştur (Durugönül 1998b: 70; MacKay 1968: 80). Ayrıca Diokaisareia'daki Zeus Olbios Tapınağı'nı çevreleyen *temenos* duvarında, I. Seleukos Nikator'un yaptırmış olduğu çatıların Zenophanes oğlu Teukros tarafından tamir ettirildiğini ifade eden yazıt da bu yüzyıldaki etkinliklerle bağlantılı olarak anılabilir (Durugönül 1998b: 70 vd.; Heberdey ve Wilhelm 1896: 85 vd., yazıt no: 166). Bunlara ek olarak, MÖ 3. yüzyıla ait olan başka epigrafik kanıtlarla da karşılaşılmaktadır⁷. Olba Bölgesi'ndeki imar etkinliklerinin asıl ivme kazandığı dönem olarak ise MÖ 2. yüzyılın ön plana çıktığı görülmektedir. MÖ 188 yılında yapılan Apameia Anlaşması'ndan sonra Seleukosların sınırlarının, Sarpedon Burnu'na, yani Olba Bölgesi önlerine kadar daraldığı bilinmektedir. Bu durum Seleukosların, sınırlarının uç noktasını oluşturan bu bölgede tutunabilmek amacıyla imar etkinliklerine girişmelerine neden olmuş ve böylelikle bölge genelinde, karakteristik özelliği *polygonal* duvar işçiliği olan askeri, dini ve sivil mimari ortaya çıkmıştır⁸. Olba Bölgesi'ndeki asıl mimari yapılanma sürecinin MÖ 2. yüzyılın başlarından itibaren yaşanmış olması ve bu yöndeki verilerin fazlalığı, söz konusu kalıntıların MÖ 2. yüzyılın ilk yarısından itibaren ortaya çıkmış olabilecekleri düşüncesinin ağırlık kazanmasına neden olmaktadır. Nitekim, kanıtların azlığı, Korykos ve çevresinde karşılaşılan *poly-*

gonal duvar işçiliğine sahip mimariyi MÖ 3. yüzyılla ilişkilendirmeye ihtiyatla yaklaşmayı zorunlu kılmaktadır. Zaten bölgedeki *polygonal* duvar işçiliğine sahip mimarinin yoğunlukla MÖ 2. yüzyılın başlarından, aynı yüzyılın son çeyreğine ya da sonuna kadar geçen süreç içerisinde inşa edilmiş olabilecekleri önerilmektedir (Durukan 2004: 52). Olba Bölgesi'ndeki Mancınıkkale antik yerleşiminde bulunmuş olan *polygonal* duvar işçiliğine sahip bir mezar da üzerinde taşıdığı yazıt dolayısıyla MÖ 2. yüzyılın başlarına tarihlenmektedir (Durukan 2004: 47, 63, res. 14; Söğüt 1993: 224-225, 228-230, res. 3-7; Tırpan 1990: 420-421, res. 8-9). Kentteki tahıl üretiminin arkeolojik kanıtları olan harman yerlerinin tarihlenmesi konusundaki arkeolojik veriler de yine Olba Bölgesi'nden gelmektedir. Elaiussa-Sebaste'nin etkileşim alanındaki Hisarkale antik yerleşiminde bulunan örneklerin çevre blokları üzerinde taşıdıkları Herakles labutu ve Dioskur takkesi kabartmaları, harman yerlerinin Hellenistik dönemde görülmeye başladıklarını göstermektedir (Aşkın 2010b: 244 vd.).

SONUÇ

Korykos'un Hellenistik dönemde önemli oranda iskân gördüğüne, kentte mimari açıdan önemli gelişmeler kaydedildiğine dair kanıtları, kent merkezinde, kenti çevreleyen yamaçlarda ve kentin etkileşim alanında rastlanan mimari kalıntılarda görmekteyiz. MÖ 2. yüzyılda Olba Bölgesi genelinde, belirleyici özelliği *polygonal* duvar işçiliği olan yoğun bir imar sürecinin yaşanması, Korykos'ta da bu mimari biçimin çok sayıda örneğinin belirlenmesi, aynı yüzyıl içerisinde kentte mimari bir hareketliliğin söz konusu olduğunu göstermektedir. Kent merkezinin Hellenistik dönemde sahip olduğu yapılar hakkında her ne kadar veri bulunmasa da, günümüzde görülebilen özenli *polygonal* duvar örgüsüne sahip sur kalıntısı ile kule ve mezarlar, Korykos'ta nitelikli başka yapıların da var olabileceğini düşündürmektedir. Ancak kent merkezindeki yoğun tahribat, Hellenistik kentin yapı çeşitliliği ve dokusu üzerine bilgilere ulaşmayı engellemektedir. Olba Bölgesi'ndeki diğer kentler de ne yazık ki karşılaştırma yapabilecek nitelikte yeterli veriler sunmamaktadır. Hellenistik dönem üzerine en fazla verinin bulunduğu kıyı kenti olan Elaiussa-Sebaste'de, güney limanın çevresinde *polygonal* işçilikli duvarlarla (Morselli 1999: 159 fig. 92, 160 fig. 93), yamaçlarda da yine *polygonal* duvar işçiliğiyle inşa edilmiş

mezarlarla (Morselli 1999: 169 fig. 103, 170 fig. 104) karşılaşılmaktadır. Bununla beraber Elaiussa-Sebaste'nin de Hellenistik dönemdeki kent dokusuna ait ayrıntılı verilere henüz ulaşılammış olması, karşılaştırmalar yaparak Korykos için önerilerde bulunulmasının önünü kesmektedir.

Korykos'un yakın çevresinde karşılaşılan *polygonal* duvar işçiliğine sahip kule, pres, harman yeri, sarnıç ve mezarlardan oluşan tarımsal yapılanmalar ise, Hellenistik dönemde kentle bağlantılı, kentin etrafını kuşatan bir tarımsal etkinliğin varlığını ortaya koymaktadır. Yapılanmaların sahip olduğu baskı kollu presler ve harman yerleri tarımsal etkinliklerde, dolayısıyla kentin ekonomisinde zeytin, üzüm ve tahıl üretiminin ön plana çıktığını göstermektedir. Belirlenen Hellenistik yerleşimler, bu tarımsal etkinlik ağının sadece kentin yakın çevresiyle sınırlı kalmayıp, kentin etkileşim alanına da uzandığını göstermektedir. Korykos kent merkezinin kuş uçuşu 3,5 km kuzeybatısındaki Adamkayalar ile 11 km kadar kuzeybatısındaki Hüseyinler antik yerleşimlerini bunlar arasında saymak mümkündür⁹ (Res. 1). Nitekim Hellenistik dönemde Olba Bölgesi'nde savunmaya, kontrole ve tarımsal etkinliklere yönelik bir yerleşim düzenlemesinin söz konusu olduğu, bu iki yerleşimin de bu bağlamda ortaya çıkmış oldukları dile getirilmektedir (Aydınoğlu 2003: 251 vd.). Buradan hareketle Korykos'un etkileşim bölgesinin Hellenistik dönemde Olba Bölgesi'ndeki

gelişmelerden doğrudan etkilendiği, bölgesel düzenlemenin bir parçası olarak ele alındığı anlaşılmaktadır. Bununla beraber Korykos'un 2,5 km kadar kuzeydoğusundaki komşu kent Elaiussa-Sebaste'nin etkileşim alanında yer alan Hisarkale ve Çatıören gibi antik yerleşimler de bu bağlamda değerlendirilmektedir (Aydınoğlu 2003: 251 vd.). Korykos'un gerek yakın çevresinde, gerekse etkileşim alanında gerçekleştirilen tarımsal üretimde asıl söz sahibi olanların ise, Olba Territoriumu'nun Hellenistik dönemdeki feodal-teokratik yapısı göz önünde bulundurulduğunda, rahip sınıfı olduğunu söylemek mümkündür (Durugönül 1995a: 78-79; Durugönül 1995b: 197-198; Durugönül 1999: 363-364).

Kıyı kenti olması dolayısıyla yukarıda anılan tarımsal etkinliklerin yanı sıra, Korykos'ta balıkçılık ve denizle bağlantılı başka üretim etkinliklerinin de önemli yer tuttuğu söylenebilir. Nitekim kayalık kıyı hattı boyunca karşılaşılan, anakayanın işlenmesiyle oluşturulmuş pek çok yapılanma (Res. 19) ile denize inen basamaklar (Res. 20) Korykos'ta denizle bağlantılı etkinliklerin yürütüldüğüne ışık tutmaktadır. Söz konusu kıyı yapılanmalarının Hellenistik döneme ait olup olmadığı konusunda kesin veriler bulunmasa da, Elaiussa-Sebaste'ye doğru uzanan kayalık kıyı hattının *polygonal* işçiliğe sahip duvarla çevrelenmiş olması ve söz konusu duvarın da bu döneme ait olma ihtimali, Hellenistik dönemle ilişkili olabileceklerini düşündürmektedir (Res. 7, 21)¹⁰.

NOTLAR

- ¹ Olba Bölgesi, doğuda Lamos, batıda Kalykadnos, kuzeyde Toros Dağları ve güneyde Akdeniz ile doğal sınırlar içine alınmış oldukça korunaklı bir bölge olup, bu sınırlar içerisine yayılmış çok sayıda yerleşim biriminden oluşan bir 'Territorium'dur (Durugönül 1995a: 75 vd.).
- ² Her ne kadar Eutropius bu bilgileri bize aktarıyor olsa da, Publius Servilius'un korsanlara karşı yürüttüğü mücadele çerçevesinde ele geçirdiği Korykos kentinin Kilikia'daki mi, yoksa Lykia'daki mi olduğu konusu tartışmalıdır (Durukan 2009: 85 vd.). Bu durum Eutropius'un bu konuda verdiği bilgilere ihtiyatla yaklaşmayı zorunlu kılmaktadır.
- ³ Lykia, Karia, Oniki Adalar gibi yerlerde de benzer amaçlarla kullanılan kulelerin varlığı bilinmektedir (Durugönül 1995b: 201).
- ⁴ Korykos'un yakın çevresindeki Hellenistik dönem tarım-

- sal yapılanmalarının sonraki dönemlerde de kullanımlarıyla ilgili olarak bakınız: Aşkın 2010a: 40 vd.
- ⁵ Olba Bölgesi sembolleriyle ilgili olarak bakınız: Bent 1890: 322; Durugönül 1995a: 78; Durugönül 1998a: 85 vd.; Durugönül 1999: 364; Durukan 2001: 328 vd.
- ⁶ Yayınlarda nekropolisin limanın üzerindeki kuzey yamaçta yer aldığı dile getirilmektedir (Hild ve Hellenkemper 1990: 317). Ancak Ortaçağ'a ait Kara Kalesi'nin 150 m kadar kuzeybatısında, Bizans dönemi surnun içerisinde kalmış bir *polygonal* duvar işçiliğine sahip mezar (Res. 7 M3) dışındaki mezarların Hellenistik döneme ait olduğu konusunda herhangi bir veri bulunmamaktadır.
- ⁷ Korykos'un kuş uçuşu yaklaşık 4 km güneybatısında bulunan Korykion-Antron'daki rahip listesinin, yapılan hesaplamalarla MÖ 240'lara kadar geri gittiği düşü-

nülmektedir (Durugönül 1998b: 72). Kanytella'daki *polygonal* kule üzerinde bulunan iki yazıt epigraflar tarafından MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmektedir (Hicks 1891: 226; Heberdey ve Wilhelm 1896: 53, yazıt no: 121). Mancınıkkale'de sur duvarlarından düşmüş olan bir yapı yazıtı MÖ 3. yüzyılın sonu ile MÖ 2. yüzyılın başları arasına tarihlenmektedir (Durugönül 1998a: 51).

⁸ Olba Bölgesi'nde Hellenistik dönemde yürütülen mimari etkinlikler ve *polygonal* duvar işçiliği üzerine düşünceler için bakınız: Aydınoglu 2003: 252 vd.; Durugönül 1998a; Durugönül 1998b: 69, 74; Durugönül 1999: 361 vd.; Durukan 1997: 14 vd.; Durukan 1999: 79 vd.; Duru-

kan 2004: 39 vd.; Söğüt 1993: 221 vd.; Söğüt 2006; Tırpan 1990: 405 vd.

⁹ Korykos'un etkileşim alanı, ayrı bir makalenin konusu olarak yayına hazırlanmaktadır.

¹⁰ Korykos ve etkileşim bölgesinde 2004 yılından bu yana arkeolojik çalışmalar yürüten "Korykos Yüzey Araştırmaları" Başkanı Prof. Dr. Serra Durugönül'e konuyu çalışmama imkân tanıdıkları ve değerli yönlendirmeleri; Doç. Dr. Murat Durukan ve Yrd. Doç. Dr. Ümit Aydınoglu'na yine değerli yönlendirmeleri; Araş. Gör. Erkan Alkaç'a ise katkıları dolayısıyla teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

Aşkın, E., 2010a.

"Antik Dönemde Korykos'taki Zeytinyağı ve Şarap Üretimine Yönelik Yapılanmalar, Bunların Yerleşim Düzenlemesi İçerisindeki Yeri", *Antik Çağda Anadolu'da Zeytinyağı ve Şarap Üretimi Sempozyumu* (Mersin 6-8 Kasım 2008): 33-52.

Aşkın, E., 2010b.

"Olba Bölgesi'ndeki Harman Yerleri", *Olba* 18: 241-266.

Aydınoglu, Ü., 2003.

"The Settlement Patterns of the Olbian Territory in Rough Cilicia in the Hellenistic Period", *Olba* 8: 251-263.

Bent, Th., 1890.

"Cilician Symbols", *The Classical Review* IV: 322.

Durugönül, S., 1995a.

"Olba: Polis mi, Territorium mu?", *Lykia* II: 75-82.

Durugönül, S., 1995b.

"Kilikia Kulelerinin Tarihteki Yeri", *Arkeoloji Dergisi* 3: 197-202.

Durugönül, S., 1998a.

Türme und Siedlungen im Rauhen Kilikien. Asia Minor Studien Band 28, Dr. R. Habelt GmbH.

Durugönül, S., 1998b.

"Seleukosların Olba Territorium'undaki "Akkulturasyon" Süreci Üzerine Düşünceler", *Olba* 1: 69-76.

Durugönül, S., 1999.

"Hellenistik Dönemde Olba Territoriumu", E. E. Schneider (yay.) *Elaiussa Sebaste* I: 361-365. L'erma di Bretschneider.

Durugönül, S., 2002.

"Development of Ancient Settlements in Cilicia", *Adalya* 5 (2001-2002): 107-119.

Durugönül, S. and M. Durukan, 2007.

"2005 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 24/1: 17-22.

Durugönül, S., M. Durukan and G. Mietke, 2006.

"2004 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 23/1: 21-24.

Durugönül, S., M. Durukan, E. Aşkın, E. Alkaç, D. Kaplan and H. Körsulu, 2008.

"2006 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 25/1: 115-123.

Durugönül, S., M. Durukan, E. Aşkın, E. Alkaç, D. Kaplan and H. Körsulu, 2009.

"2007 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 26/1: 85-92.

Durugönül, S., M. Durukan, E. Aşkın and D. Kaplan, 2010.

"2008 Yılı Korykos (Kızkalesi) Yüzey Araştırması", *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 27/1: 289-296.

Durukan, M., 1997.

"Doğu Dağlık Kilikia'da (Göksu-Lamas Nehirleri Arasında) Hellenistik Dönem Yerli Halk ve Yerli Mimarisi", *Mersin Üniversitesi Toplum Bilimleri ve Güzel Sanatlar Dergisi* 1997: 14-19.

Durukan, M., 1998.

"M.Ö. 301-188 Arasında Olba Territoriumunda Yaşanan Siyasi Gelişmeler", *Olba* 1: 87-95.

- Durukan, M., 1999.
“Hisarkale Garnizonu ve Bu Merkezde Polygonal Teknikte İnşa Edilmiş Olan Mezarlar”, *Olba* 2/1: 79-91.
- Durukan, M., 2001.
“Eine Studie zu Kultfiguren und Symbolen in Olba”, *Varia Anatolica* XIII (Kilikia: Mekanlar ve Yerel Güçler (M.Ö. 2. binyıl - M.S. 4. yüzyıl), Uluslararası Yuvarlak Masa Toplantısı Bildirileri): 327-348.
- Durukan, M., 2004.
“Olba Bölgesi ve Bölgede Kullanılan Polygonal Duvar Tekniği”, *Anadolu/Anatolia* 26: 39-63.
- Durukan, M., 2009.
“The Connection of Eastern and Central Cilicia with Piracy”, *Adalya* XII: 77-98.
- Eutropius.
Roma Tarihinin Özeti (Breviarium Historiae Romanae). (Çev. Ç. Menzilioğlu). Kabcacı Yayinevi 2007.
- Heberdey, R. and A. Wilhelm, 1896.
Reisen in Kilikien. Druck von Adolf Holzhausen.
- Herzfeld, E. and S. Guyer, 1930.
Meriamlik und Korykos, Zwei christliche Ruinenstaetten des rauhen Kilikiens. MAMA II.
- Hicks, E. L., 1891.
“Inscriptions from Western Cilicia”, *Journal of Hellenic Studies* 12: 225-273.
- Hild, F. and H. Hellenkemper, 1990.
Kilikien und Isaurien. Tabula Imperii Byzantini 5. Verlag der österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Hill, G. F., 1900.
Catalogue of the Grek Coins of Lycaonia, Isauria and Cilicia. Gilbert and Rivington, Ld.
- Jones, A. H. M., 1937.
The Cities of the Eastern Roman Provinces. At the Clarendon.
- Konecny, A., 1997.
Hellenistische Turmgehöfte in Zentral- und Ostlykien. Wiener Forschungen zur Archaeologie Band 2, Phoibos Verlag.
- Livius.
IX, Books XXXI-XXXIV. (Çev. T. E. Sage), The Loeb Classical Library, William Heinemann Ltd. and Harvard University Press 1935.
- Lohmann, H., 1992.
“Agriculture and Country Life in Classical Attica”, B. Wells (yay.) *Agriculture in Ancient Greece*: 29-60. Paul Aströms Förlag.
- Machatschek, A., 1967.
Die Nekropolen und Grabmäler im Gebiet von Elaiussa Sebaste und Korykos im Rauhen Kilikien. Ergänzungsbände zu den Tituli Asiae Minoris Nr. 2, Rudolf M. Rohrer.
- MacKay, Th. S., 1968.
Olba in Rough Cilicia. University Microfilms, Inc., Ann Arbor.
- Morselli, C., 1999.
“Il Perimetro Urbano”, E. E. Schneider (yay.) *Elaiussa Sebaste* I: 157-172. L'erma Di Bretschneider.
- SNG, LEVANTE-CILICIA, 1986.
Sylloge Nummorum Graecorum. Switzerland I, Levante-Cilicia.
- SNG, LEVANTE-CILICIA SUPPL., 1993.
Sylloge Nummorum Graecorum. Switzerland I, Levante-Cilicia, Supplement 1.
- SNG, LYCAONIA-CILICIA, 1956.
Sylloge Nummorum Graecorum. The Royal Collection of Coins and Medals Danish National Museum.
- SNG, V. AULOCK, 1966.
Sylloge Nummorum Graecorum. Deutschland, Sammlung v. Aulock, Kilikien, 13. Heft.
- Söğüt, B., 1993.
“Kilikya Tracheia'dan Bir 'Hellenistik Mezar' Yapıtı”, *Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Edebiyat Dergisi* 7-8 (1992-1993): 221-236.
- Söğüt, B., 2006.
Dağlık Kilikya (Kilikia) Bölgesindeki Çokgen Taşduvarlı Mezarlar. Ege Yayınları.
- Strabon.
Antik Anadolu Coğrafyası (Geographika: XII-XIII-XIV). (Çev. A. Pekman), Arkeoloji ve Sanat Yayınları 1993.
- Tırpan, A., 1990.
“Kilikya Tracheia'da Polygonal Taş Örgülü Duvarlar”, *Türk Tarih Kongresi* XI/I: 405-424.

Fig. 1 Korykos'un konumu.

Fig. 2 Hellenistik yerleşim alanı.

KORYKOS'UN (DAĞLIK KILIKIA) HELLENİSTİK DÖNEMİ ÜZERİNE GÖZLEMLER

Fig. 3: Polygonal duvarın güneybatı cephesinden bir görünüm.

Fig. 4: Polygonal duvarın kuzeydoğu cephesinden bir görünüm.

Fig. 5: Polygonal duvarın güneybatı cephesinden bir görünüm.

Fig. 6: Polygonal duvarın düz yüzeyli bölümü.

Fig. 7 Korykos'un yakın çevresindeki kule ve mezarların dağılımı.

Fig. 8: Kule K1.:

Fig. 9: Kule K2.

Fig. 10: Kule K3.

Fig. 11: Kule K4.

Fig. 12: Kule K5.

Fig. 13: Kule K6.

KORYKOS'UN (DAĞLIK KILIKIA) HELLENİSTİK DÖNEMİ ÜZERİNE GÖZLEMLER

Fig. 14: Mezar M21.

Fig. 15: Mezar M24.

Fig. 16: Mezar M17.

Fig. 17: Mezar M32.

Fig. 18: Mezar M18.

Fig. 19: Kıyı yapılanmalarından bir görünüm.

Fig. 20: Denize inen basamaklar.

Fig. 21: Kıyı hattını çevreleyen duvarlardan bir görünüm.